

Kemikaaliviisas varhaiskasvatus / tarkastuslista

Altistumme päivittäisessä arjessamme suurelle määrälle kemikaaleja erilaisten pintojen, esineiden, pakkauksien ja ravinnon, sekä huonepölyn ja hengitysilman kautta. Kemikaaliviisas varhaiskasvatus tarkastuslista auttaa selvittämään, millä tasolla työympäristösi arkisen haitallisten kemikaalien altistuksen riskit ovat sekä miten kemikaalikuormaa voidaan pienentää.

Jokaisessa työkalun kysymyksessä on vastausvaihtoehto 'En tiedä'. Jos mahdollista, pyri kuitenkin selvittämään kysymyksessä kysyttävä asia työympäristössäsi, ja vastaa siihen rastittamalla parhaiten kuvaava vaihtoehto. Näin saatte paremman käsityksen työympäristön kemikaaliriskeistä.

Lelut	Kyllä	Ei	En tiedä
1. Ottaako päiväkotiki vastaan vanhoja leluja lahjoituksina?			
Palaute	Lahjoituksina saadut vanhat lelut saattavat sisältää nykyinsäädännössä leluissa kiellettyjä kemikaaleja. Lelujen kemikaalilainsäädäntöä päivitetään jatkuvasti ja uudet lelut sisältävät yleensä vähemmän haitallisia kemikaaleja kuin vanhat lelut.		

Materiaalit ja sisusteet	Kyllä	Ei	En tiedä
2. Onko lasten käyttöön tarkoitetuissa tiloissa laminaatilla, vinyylillä tai synteettisellä kumilla päällystetty lattia?			
3. Onko lasten käyttöön tarkoitetuissa tiloissa tekokuiduista valmistettuja mattoja?			
4. Onko lasten käyttöön tarkoitetuissa tiloissa muovista tai likaa hylkivästä materiaalista valmistettuja pöytäliinoja tai tabletteja?			
Palaute (2 - 4)	Synteettisestä materiaalista valmistetuista lattiamateriaaleista, kuten laminaatista, vinyylillä ja kumista, voi irrota haitallisia kemikaaleja, kuten ftalaatteja tai muita muovinpehmentimiä, palonestoaineita ja VOC-yhdisteitä. Myös matoista, erityisesti synteettisistä matoista, voi irrota esimerkiksi muovinpehmentimiä ja palonestoaineita. Lisäksi matoissa saattaa olla PFAS-yhdisteitä sisältäviä käsittelyjä lisäämässä liian hylkivyyttä. Suosi luonnonmateriaaleista valmistettuja materiaaleja, kalusteita ja sisusteita, joihin ei ole lisätty haitallisia palonestoaineita tai esimerkiksi likaa hylkiviä käsittelyjä, jotka sisältävät PFAS-yhdisteitä. Pese pöytäliinat ja tabletit ennen käyttöä ja korvaa muoviset ja tarttumattomasta materiaalista valmistetut tuotteet luonnonkuiduista, kuten puuvillasta ja pellavasta valmistetuilla pöytäliinoilla ja tableteilla.		

Askartelutarvikkeet	Lähes aina	Noin puolessa	Ei koskaan	En tiedä
5. Onko lapsille tarkoitetuissa askartelumateriaaleissa (esim. paperi, musteet ja maalit) ympäristömerkintä? (Luokan I luotettava ympäristömerkki, kuten Joutsenmerkki tai EU-kukka)				
Palaute	Askartelumateriaalit eivät kuulu lelulainsäädännön piiriin, joten niitä eivät koske samat haitallisia kemikaaleja koskevat rajoitukset, kuin leluja. Ne voivat tuotteesta riippuen sisältää erilaisia haitallisia kemikaaleja, kuten muovinpehmentimiä, metalleja ja erilaisia liuottimia. Suosi tuotteita, joissa on tyyppin I ympäristömerkki, kuten Pohjoismainen Joutsenmerkki tai EU-Ecolabel (EU-kukka), koska niiden kriteereissä on huomioitu haitallisten kemikaalien vähentäminen. Lisäksi erilaisten puhdistusaineiden kemikaalisäällölle on tiukat vaatimukset.			

Puhdistusaineet 1/2	Lähes aina	Noin puolessa	Ei koskaan	En tiedä
6. Onko lasten käyttämien huoneiden pintojen puhdistamiseen käytettävillä puhdistusaineilla ympäristömerkintä?				

Puhdistusaineet 2/2	Kyllä	Ei	En tiedä
7. Käytetäänkö lasten käytössä olevissa huoneissa säännöllisesti desinfiointiaineita, hajusteita tai ilmanraikastimia?			

Palaute (6 & 7)	Puhdistus- ja desinfiointiaineet voivat sisältää voimakkaita kemikaaleja, joille altistuminen voi aiheuttaa esimerkiksi ihon ja hengitysteiden ärsytystä. Haitallisen kemikaalialtistuksen lisäksi desinfiointiaineiden turha käyttö lisää niille resistenttien mikrobikantojen kehittymistä. Suosi tuotteita, joissa on tyypin I ympäristömerkki, kuten Pohjoismainen Joutsenmerkki tai EU-Ecolabel (EU-kukka), koska niiden kriteereissä on huomioitu haitallisten kemikaalien vähentäminen. Lisäksi erilaisten puhdistusaineiden kemikaalisällölle on tiukat vaatimukset.		
----------------------------	---	--	--

Miettikää kolme konkreettista tekoa, jotka voisitte tehdä vuoden sisällä, jotta pääsisitte lähemmäs kemikaaliviisaampaa arkea.

Yleisiä vinkkejä kemikaaliviisaampaan varhaiskasvatukseen ja lasten oleskelutiloihin:

- Pidä lelujen määrä kohtuullisena ja suosi uusia, nykyisen lelulainsäädännön aikana valmistettuja leluja.** Haitallisille kemikaaleille altistumisen riski pienenee, kun kemikaaleja sisältäviä esineitä on vähemmän. **Suosi CE-merkittyjä leluja**, joiden ikä on tiedossa ja jotka on valmistettu nykyisen lelulainsäädännön piirissä.
- Suosi ympäristömerkittyjä askartelumateriaaleja ja puhdistusaineita.** Luotettavilla tyypin I ympäristömerkeillä, kuten Joutsenmerkillä ja EU-kukalla, on tiukat kriteerit tuotteiden kemikaalisällölle. Käytä myös kaikkia puhdistus- ja desinfiointiaineita vain tarpeeseen ja noudata tuotteen käyttöohjetta välttääksesi kemikaalijäämiä.
- Korvaa muoviset ja tarttumattomasta materiaalista valmistetut pöytäliinat ja tabletit luonnonkuiduista, kuten puuvillasta ja pellavasta valmistetuilla pöytäliinoilla ja tableteilla.**
- Huolehdi kunnollisesta ilmanvaihdosta.** Kunnollinen ilmanvaihto vähentää altistusta huonepölyn ja -ilman sisältämille haitallisille kemikaaleille.
- Suosi luonnonmateriaaleista valmistettuja materiaaleja, kalusteita ja sisusteita, joihin ei ole lisätty haitallisia palonestoaineita tai esimerkiksi likaa hylkiviä käsittelyjä, jotka sisältävät PFAS-yhdisteitä.**

ekotuki.fi

